

Reflectie Coalitie Wadden Natuurlijk op 4 jaar Convenant Vaarrecreatie

Uitgeschreven basis voor de te presenteren reflectie door Herman Brink, districtshoofd De Friese Wadden bij Staatsbosbeheer, namens de Coalitie Wadden Natuurlijk

Vorbereid door Michiel Firet, versie 7 oktober 2011

Contactgegevens: Herman Brink; h.brink@staatsbosbeheer.nl, 050 707 4444. Michiel Firet; m.firet@staatsbosbeheer.nl, 06 1296 1898. Taco van den Heiligenberg, Coalitie Wadden Natuurlijk, t.vandenheiligenberg@wad.nl 06 5519 2353.

De uitgesproken versie kan afwijken van de hier gepresenteerde tekst.

Het beleven waard

Mevrouw Geldhof, dames en heren, het doet me genoegen om bijna vier jaar na het ondertekenen van het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee - in Den Helder - nu met u in Den Oever -een terugblik en een vooruitblik te geven. De locatie van beide bijeenkomsten zou de indruk wekken dat het Convenant Vaarrecreatie alleen over de westelijke Waddenzee gaat. Niets is minder waar. Het Convenant werkt door in het denken over het samengaan van recreatie en natuur, van de Razende Bol tot en met de Rottums. En ook een watersportvereniging als De Dollardrobben in Nieuwe Statenzijl werkt actief mee aan de balans tussen de natuur bewaren en de natuur beleven.

De partners van de Coalitie Wadden Natuurlijk hebben op 3 december 2007 het convenant getekend omdat de bedoeling van het convenant goed aansluit bij de visie van de Coalitie op het samengaan van recreatie met de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee. De vogels, schelpdieren, wormen, zehonden, de weidsheid, het altijd veranderende lichtspel, het kabbelen van het opkomend getij, maar ook de spanning van 'red ik het wel over het wantij' of ploeteren door het slik op het einde van een wadlooptocht, allemaal kenmerken van het intens mogen en kunnen beleven van een natuurgebied van wereldfaam. Niet voor niets komen zoveel mensen hier op af, niet voor niets spelen ondernemers daar slim op in. Feitelijk was dat ook de aanleiding van het convenant. De roep om uitbreiding van het aantal ligplaatsen was – en is – sterk. De uitdaging blijft om versterking van economie en vaarveiligheid via een slim arrangement te verbinden met natuurversterking. Het Convenant Vaarrecreatie koerst hier op aan door de uitbreiding van de jachthavens te koppelen aan een definitieve veiligstelling van de rust op de hoogwatervluchtplaatsen. Met als prettige bijkomstigheid dat afsluiting van die locaties voor vaarrecreanten minder, misschien wel niet meer nodig zal zijn.

Het slimme arrangement

“Beleven en Bewaren, de wadden zijn het waard!” Dat is de titel van het convenant. De natuurorganisaties hebben een lange traditie met beleven en bewaren. In een enkel geval met afsluiting en handhaving, veel vaker door geleiding, bewust maken en verantwoordelijkheid geven. Het is altijd weer een subtiel spel tussen beschermen van de kwetsbare dieren en planten en gastvrijheid naar de bezoeker die de schoonheid van de natuur en het landschap komt beleven. Is dat op de Waddenzee nu goed geregeld? Is het slimme arrangement, zoals beoogd met het Convenant, gerealiseerd? Vanuit het perspectief van de Coalitie Wadden Natuurlijk moeten we helaas constateren dat we er nog niet zijn. De kern van het convenant: beter beleven, adequate ligplaatsen en slimmer bewaren, is nog niet bereikt. De projecten die bedoeld waren om bij die kern te komen, de Havenvisie en Gastheerschap, zijn beiden nog niet tot wasdom gekomen. De Coalitie Wadden Natuurlijk heeft met brede maatschappelijke steun 4 jaar gewerkt aan het gerealiseerd, en ook gefinancierd krijgen, van goed gastheerschap op de Waddenzee. In het licht van de inspanningen, de gemaakte kosten (minimaal € 300.00 uit eigen zak) en het verkregen maatschappelijke draagvlak is waar we nu staan teleurstellend. Reden voor de coalitie om op zoek te gaan naar de onderliggende oorzaken. We hebben een extern adviseur gevraagd op dit punt een verkenning te doen.

Moeten we somberen over het convenant omdat twee kernprojecten nog niet tot volle wasdom zijn gekomen? Nee, want het doel van het Convenant wordt breed gedeeld. Wel moeten we onderkennen dat het convenant twee gezichten heeft. Enerzijds het gezicht van projecten met bereikte projectresultaten. Met mooie voorbeelden als de Waddentraining van de BBZ en de promotiecampagne 'Ik pas op het Wad' als verbreding van de bekende Erecode. En niet te vergeten de monitoring waar velen aan mee doen onder coördinatie van Staatsbosbeheer. Met sinds dit jaar een professionele applicatie op internet die er op verzoek van de provincie Noord Holland is gekomen. Anderzijds heeft het Convenant het gezicht van anders denken,

de concrete brug slaan tussen de belangen . Het geeft daarmee een invulling aan de adviezen van de Commissie Meijer in 2004 over 'goed bestuur'. Het gesprek tussen de recreantenorganisaties en de natuurorganisaties is door het Convenant structureel op gang gekomen. Met het Pact van Rede tot gevolg. Ik kom daar nog op.

Verantwoordelijkheid nemen

Maar van wie is nu het Convenant Vaarrecreatie? Er staan veel handtekeningen onder, en het was druk op het podium in Den Helder. Daarna is het eigenaarschap echter vager geworden. Is het de verantwoordelijkheid van het RCW? Men zegt van wel, maar handelt er niet altijd naar. Is het de verantwoordelijkheid van de Stichting Waddenhaven Texel? Ook niet. Van Natuurmonumenten of de Wadvaarders? Nee. Hier ligt in de ogen van de Coalitie een dieper liggende oorzaak aan ten gronde. Er is geen recreatiebeleid voor de Waddenzee. De overheden hebben zich sinds 2007 niet gemanifesteerd als professioneel opdrachtgever van de marsroute naar het Convenantsdoel. De traditionele verantwoordelijkheid richt zich voor de Waddenzee op vergunnen, toezicht en handhaven. In het licht van de doelrealisatie van het Convenant lijkt de aandacht van de overheden versnipperd, en vooral gericht op het bereiken van eigen deelresultaten.

Toch hebben alle partijen in dit Convenant zich gecommitteerd om aan de slag te gaan met de bedoeling van het Convenant, een nieuw evenwicht tussen beleven en bewaren. Recreantenorganisaties en natuurorganisaties zijn sindsdien met elkaar in gesprek over de vragen 'wat heeft de natuur van de Waddenzee aan rust nodig', 'waar willen de recreanten zijn', 'waar leidt dat tot mogelijke conflicten en welk beheerinstrumentarium hebben we dan nodig om die te beheersen'. Dat we samen op weg zijn gegaan is vastgelegd in het Manifest Pact van Rede (december 2009). In april 2010 is in Franeker is een brede vertegenwoordiging van beide sectoren met elkaar in gesprek gegaan, gebogen over kaarten, met oog en oor voor elkaars kennis en belangen. Met verrassende oplossingen. De bijeenkomst in Franeker was niet meer dan een vingeroefening. Maar met zulke serieuze inzichten dat de betrokken partijen nu de slag naar het 'echie' willen maken. Recreantenorganisaties en natuurorganisaties willen de periode november 2011 – maart 2012 benutten om met elkaar in gesprek te gaan, en samen een kaart 'Beleven en Bewaren' voor de Waddenzee tekenen. Onderbouwd met feiten en lokale kennis en inzichten. En uitgewerkt met een stelsel aan instrumenten die de getekende zonering ook vast kan houden. In het voorjaar van 2012 willen de partijen kaart en aanbevelingen aanbieden aan de verantwoordelijke overheden voor besluitvorming en implementatie. Dit is een ontwikkeling die volgens ons past bij de veranderende rol van de overheid. Hopelijk kunt u, mevrouw Geldhof, in het voorjaar van 2012 de dan bereikte consensus tussen maatschappelijke partners als overheidsbeslissing overnemen, tenzij externe of bovenliggende belangen zouden worden geschaad. Een parallel is te vinden in het onlangs gesloten Handkokkelakkoord.

Steun gevraagd

De recreantenorganisaties en de partners van de Coalitie Wadden Natuurlijk willen graag dat gesprek blijven voeren. Daarbij zullen alle mensen betrokken worden die kennis van het gebied hebben. We denken daarbij expliciet aan de praktijkmensen van de Waddenunit. Moeten de beleidsmakers van de overheden in het proces van de komende maanden meedoen? Wat ons betreft niet. Het lijkt ons zuiver om in dit proces bij de eigen verantwoordelijkheid te blijven. Het eindresultaat van de komende beraadslagingen bieden de recreanten- en natuurorganisaties graag gezamenlijk aan aan het verantwoordelijke bestuur. Maar we hebben wel hulp nodig. Het vraagt om zorgvuldigheid in het proces. We blijven er graag voor zorgen dat het gesprek met de mensen in de achterbannen goed wordt gevoerd . Ook al is dat zo nu en dan moeilijk. Er zijn plekken op de Waddenzee waar de belangen nu nog botsen. Zo kan op specifieke plekken loslaten van afsluiting en handhaving eng zijn. Een goede – onafhankelijke – procesondersteuning is dan ook onmisbaar hierbij. Er zullen zaken moeten worden uitgezocht, kennis bij elkaar gezet, kaarten getekend, oplossingen doorgerekend. De initiatiefnemers van het Pact van Rede denken dat het Programma Naar een Rijke Waddenzee deze procesondersteuning het beste in kan vullen. Mevrouw Geldhof, mag ik u namens alle Pact van Rede-organisaties vragen om het dit Programma hierbij te betrekken door de gevraagde procesondersteuning daar te beleggen.

Tot slot, en dat zal voor niemand een verrassing zijn, hoopt de Coalitie Wadden Natuurlijk samen met veel partijen uit de recreatiesector dat nu binnen afzienbare tijd een start gemaakt kan worden met het sleutelproject van het Convenant; Welkom op het Wad. In ieder geval door een begin te maken op de hotspots die in het Convenant staan genoemd. Want vier jaar Convenant Vaarrecreatie heeft extra zichtbaar gemaakt dat alleen actieve aanwezigheid en positieve geleiding van recreanten op de buitendijkse 'hotspots' de slimme brug slaat tussen beleven en bewaren. Ik dank u wel.